

E12 Atlantica Transport

Pitkäjänteisesti kestävä valtionraajat ylittävä yhteistoimintamalli

E12 Atlantica Transport (E12AT) on luonut toimintamallin pitkäjänteisesti kestäväan ja valtionraajat ylittäväan yhteistoimintaan Botnia Atlantica -alueen liikenteen ja infrastruktuurin kehittämiseksi. E12AT on yhdessä E12 Atlantica BA3NET (BA3NET) Interreg-hankkeen kanssa kartoittanut ja verrannut infrastruktuurin kansallisia suunnittelu- ja priorisointiprosesseja Norjassa, Ruotsissa ja Suomessa tarkoituksenaan selvittää, muodostavatko omaan valtioon keskittyneet kansalliset prosessit itsessään rajaesteen. Saadut tulokset on koottu, ja niistä on tiedotettu Norjan, Ruotsin ja Suomen liikenneviranomaisille. Useilla case-tutkimuksilla on pyritty vahvistamaan hankekumppanien kytkentää alueelliseen elinkeinoelämään ja hankkimaan tietoa elinkeinoelämän liikenne- ja infrastruktuuritarpeista.

Kuljetuksen toimintalinjan erityistavoitteena on: Kestäviin itä-länsisuuntaisiin liikenneyhteyksiin tähtäävien strategioiden lisääminen.

E12 Atlantica Transport on tavoitellut tätä tavoitetta neljässä vaiheessa.

- Rajatylittävä järjestelmänalyysi BA-alueen liikennejärjestelmästä
- Rajatylittävä liikennestrategia yhteisille priorisoinneille
- Rajatylittävä yhteistoimintamuoto kestäväan yhteistoimintaan
- Selvitetään rajatylittävän infrastruktuurisuunnittelun edellytykset ja tiedotetaan niistä

Yleistavoitteet ja odotetut tulokset

Hankkeen tavoitteena on vahvistaa BA-alueen kansainvälistä kilpailukykyä ja luoda edellytyksiä alueelliselle kasvulle, joka perustuu kestäviin ratkaisuihin elinkeinoelämän ja asukkaiden tarpeiden ja haasteiden pohjalta. Hanke pyrkii edistämään itä-länsisuuntaisen liikenneväylän E12:n jatkokehitystä Norjan Helgelandin/Mo i Ranan – Uumajan – Vaasan välillä luomalla edellytyksiä toimivalle, tehokkaalle ja ympäristöystävälliselle henkilö- ja tavaraliikennejärjestelmälle, joka

perustuu edistyksellisiin multimodaalisiin solmukohtiin ja yhteyksiin. Pitkän aikavälin tavoitteena on saada väylälle TEN-T Core -asema.

Odotetut tulokset

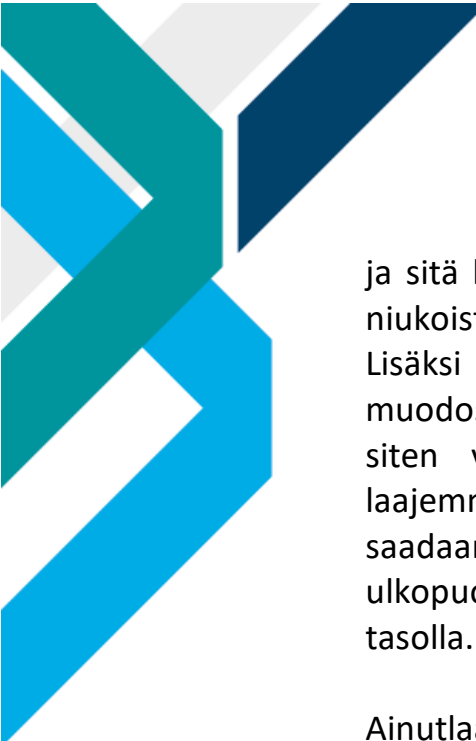
- Tunnistetaan väylän puutteet, rajaesteet sekä kehitysmahdollisuudet
- Kehitetään valtionrajat ylittävä liikennestrategia
- Rakennetaan infrastruktuurisuunnittelun tietopohjaa valtionrajat ylittävistä näkökulmasta
- Vahvistetaan kuljetus- ja logistiikkatoimijoiden suhteita eri tasoilla
- Inventoidaan, verrataan ja esitetään rakenne tulevaa yhteistoimintaa varten
- Vuosittainen arena elinkeinoelämän ja liikenteen valtionrajat ylittävälle yhteistoiminnalle
- Case-tutkimuksia yhteistyössä elinkeinoelämän kanssa
- Esitetään erilaisia vaihtoehtoja rahtitietokannan käyttöä ja omistusta varten

Tulokset

E12AT:n pitkäjänteisesti kestävä, valtionrajat ylittävän yhteistoiminnan lähestymistapa perustuu toteutettuihin neljään työvaiheeseen. Se antaa hyvän pohjan alueen kilpailukyvyyn pitkäjänteiselle vahvistamiselle tarpeellisilla infrastruktuuri-investoinneilla, joilla puolestaan pyritään luomaan tehokkaita kuljetusratkaisuja henkilö- ja tavaraliikennettä varten.

Järjestelmäanalyysi tuo selkeästi esiin E12-liikennejärjestelmän lyhyellä ja pitkällä aikavälillä korjattavat puutteet hankekumppaneiden liikennejärjestelmälle ja sen tosiasialliselle toimivuudelle asetettujen tavoitteiden pohjalta.

Liikennestrategia perustuu järjestelmäanalyysin tuloksiin ja kokoaa liikennejärjestelmään kohdistuvat yhteiset toimenpidepriorisoinnit sekä tärkeät tulevat kehityshankkeet. Näin saadaan yhteinen pitkän aikavälin tahdonilmaus liikennejärjestelmän kehittämiseksi, jotta se täyttäisi alueen kuljetuskysynnän ja toivotun yhteiskuntakehityksen tarpeet. Strategia tunnistaa kolme priorisoitua yhteistoiminta-aluetta: Liikenteen ja infrastruktuurin kehittäminen, Valtiorajat ylittävä infrastruktuurisuunnittelu sekä Sosiaalinen kestävyys. Strategia luo pitkäjänteisyyttä eikä ole riippuvainen kulloisistakin henkilöistä, mikä on aiemmin puuttunut sekä virkamies- että poliittikotasolla. Selkeät, pitkäjänteiset ja perustellut yhteiset priorisoinnit luovat turvallisuutta

ja sitä kautta kilpailuetua muihin alueisiin nähden kilpailtaessa niistä niukoista investointivaroista, jotka ovat alueelle ratkaisevan tärkeitä. Lisäksi strategia antaa selkeän kuvan hankekumppaneiden muodostamasta alueesta sekä sen vahvuuksista ja heikkouksista, ja siten valtionrajat ylittävän yhteistoiminnan tarve ymmärretään laajemmin ja paremmin. Strategian avulla kumppaneiden tavoitteet saadaan läpinäkyviksi ja selkeiksi uusille yhteistyökumppaneille ja ulkopuolisille toimijoille alueellisella, kansallisella ja kansainvälisellä tasolla.

Ainutlaatuinen valtionrajat ylittävän infrastruktuurisuunnittelun tietopohja on dokumentoitu yhdessä BA3NETin kanssa. Tarkoituksena on selvittää, muodostavatko infrastruktuurin kansalliset suunnitteluprosessit jo itsessään rajaesteen pohjoismaisesta näkökulmasta katsottuna. Tulokset osoittavat Norjan, Ruotsin ja Suomen liikenneviranomaisten nykyisen puutteellisen yhteistoiminnan sekä nykyisten priorisointiperiaatteiden muodostavan pysyvää kilpailuhaittaa raja-alueille. Liikenneviranomaisten tehtäviä on selvennettävä saamalla niihin pohjoismaista näkökulmaa, jotta infrastruktuuriin saadaan tarpeelliset neuvottelulähtökohdat, areenat ja rahoitusratkaisut. Hankkeen tulokset ovat herättäneet suurta kiinnostusta Pohjoismaiden neuvostossa ja muissa raja-aluekomiteoissa, ja yhteistoiminnan jatkumisesta on julkituotu selkeitä toivomuksia.

Pitkäjänteisesti kestävä valtionrajat ylittävä yhteistoiminta asettaa suuria vaatimuksia hallintoalustalle, joka voi rahoittaa ja helpottaa yhteistoimintaa. E12AT on tutkinut ja verrannut erilaisia yhteistoiminta-alustoja sekä lopuksi esittänyt EU:n hyväksymää yhteistoimintamuotoa Eurooppalaisen Alueellisen Yhteistyön Yhtymää (EAYY) kumppaneiden tulevan yhteistoiminnan työkaluksi. EAYY mahdollistaa sekä rahoituksen että muiden yhteistoimintamuotojen sopimusratkaisut.

Prosessin aikana on järjestetty kolme Nordligt foorumia. Vuonna 2016 Motorways of the Sea –konferenssi, vuonna 2017 Vaasassa työpajamuotoinen konferenssi tulevan yhteistoiminnan muodosta sekä

E12AT:n loppukonferenssi 14.–15. maaliskuuta 2018, jolloin hankkeen tulokset raportoitiin ja niistä keskusteltiin.

Yhteenvetona E12AT esittää valtionraajat ylittävälle yhteistoiminnalle lajissaan ainutlaatuisen lähestymistavan, joka täyttää kumppaneiden hankkeesta odottamat tulokset. Lähestymistapa perustuu kumppaneiden yhteiseen visioon yhteiskunnan kehityksestä ja tarjoaa punaisen langan visiosta liikennejärjestelmän toimenpiteisiin sekä indikaattoreita, joiden avulla alueen kehitystä voidaan seurata. Se ratkaisee aiempia haasteita, esim. yhteistoiminnan henkilöriippuvuuden ja rahoituksen. Hankkeen tuloksia voi kukin käyttää itsekseen tai yhdessä. Kumppanit voivat näin ollen toimeenpanna hankkeen tuloksia toiminnassaan asteittain tai kokonaisuutena.

Hyviä esimerkkejä ja odottamattomia tuloksia

Hankekumppaneiden järjestelmäanalyysiin ja liikennestrategiaan johtaneet prosessit ovat keskittyneet selkeästi kumppanien osallistamiseen. Se on näkynyt kumppaneiden vakinaisen henkilöstön laajana osallistumisena työprosesseihin. Näin on samalla saatu infrastruktuurisuunnitteluun pysyvää osaamistason nousua ja yhteinen näkemys itä-länsisuuntaisen yhteistoiminnan tärkeydestä. Yhtenä avaintekijän on E12AT:n tuensaajien harvinaisen suuri määrä. Hankkeen toimintaan osallistumisen rahoittaminen ja hankkeen osallistava työtapa ovat mahdollistaneet kumppaneiden osaamistason korottamisen ja vahvistamisen, mutta samalla se tarkoittaa myös, että kumppanit voivat edelleen hyödyntää osaamistason nousua myös hankeajan päätyttyä, kun työntekijät palaavat vakinaisiin virkoihinsa. Liikennestrategiatyön onnistuneen lopputuloksen toisena avaintekijänä on työprosessissa sovellettu tasa-arvoperiaate. Sitä voidaan kuvata neljänä vaiheena:

- Oikeanlaisen osaamisen tunnistaminen
- Osaamisen integroiminen koko prosessiin
- Osaamisen luominen ja tietoisuuden lisääminen
- Prosessin tuloksen sisällyttäminen luonnolliseksi osaksi toimintaa

E12AT:n tapauksessa Uumajan kunnan tasa-arvostrategi otettiin mukaan koko työprosessiin. Käytännössä se tarkoitti osaamisen siirtämistä ja aktiivista osallistumista. Tasa-arvonäkökulman integroimisessa infrastruktuurin suunnitteluprosessiin tunnistettiin osaamisvajetta, ja se täytettiin järjestämällä aiheesta tutkijaseminaari Uumajassa 17. lokakuuta 2017 hankkeen lisätoimenpiteenä. Sovelletusta tasa-arvointegroitiprosessista saatiin välittömänä tuloksena sosiaalisen kestävyuden yhteistoiminta-alue, joka muodostaa yhden liikennestrategian kolmesta yhteistoiminta-alueesta. Lisäksi on tärkeää korostaa onnistuneen tasa-arvointegroinnin myönteisiä välillisiä vaikutuksia, esim. ryhmädynamiikan muutokset ja oivallukset infrastruktuurin vaikutuksista sosiaalisesta näkökulmasta, mitkä hankkeen tapauksessa sai ajatukset kohdistumaan yhteiskunnan kehittämiseen, jossa infrastruktuurista tulee mahdollistaja eikä itsetarkoitus. Esimerkiksi kysymykset: Kuka hyötyy infrastruktuurista? Kenen työmarkkinoihin infrastruktuurin uusinvestoinnit vaikuttavat? tuotiin näkyville, jotta liikennejärjestelmän muutoksen synnyttämiä vaikutuksia ymmärrettäisiin paremmin.

Hankkeen prosesseista ja tuloksista on tiedotettu jatkuvasti. Valtionrajat ylittävän infrastruktuurisuunnittelun tärkeydestä käydyn dialogin erityisen positiivinen sivuvaikutus syntyi aivan itsestään, koska E12AT kokosi yhteen kansallisten liikenne- ja kuljetusviranomaisien edustajia. Kävi selväksi, että osallistujien tiedonvaihto kansallisrajojen yli on nykyään erittäin rajallista ja useat osallistuja ilmaisivat selvästi, miten hyödyllistä muiden maiden kollegojen tapaaminen on, ja osoittivat olevansa kiinnostuneita tiiviimmästä valtionrajat ylittävästä yhteistoiminnasta. Tämä odottamaton tulos syntyi pelkästään kokoamalla edustajat samaan huoneeseen pohtimaan yhteistä asiaa. Henkilökohtaiset suhteet ja yhteinen osaamiskuva ovat perusedellytyksiä toimivan pohjoismaisen liikennejärjestelmän luomiseksi.

E12AT on tehnyt hankeaikana yhteistyötä useiden muiden rajatylittävien EU-hankkeiden kanssa, mm. NSB CoRen ja Tentaclen. Yhteistoiminta on näkynyt yhteisiin työpajoihin osallistumisena,

tiedonvaihtona ja osallistumisena E12AT:n päätöskonferenssiin. Hankekumppaneita on syntyneiden suhteiden ansiosta myös pyydetty osallistumaan suunniteltuun BSR Access -hankkeeseen, jolla muun muassa pyritään selkeämmin sisällyttämään yhteiskuntasuunnittelu liikennekäytävänäkökulmaan. Pohjoismaiden neuvoston, Pohjoismaiden ministerineuvoston ja muiden raja-aluekomiteoiden kanssa harjoitetun yhteistyön tuloksena on laadittu yhteinen puheenvuoro valtionrajat ylittävän infrastruktuurisuunnittelun tärkeydestä Ruotsin Almedalen-viikolle v. 2018.

